

בס"ד. ש"פ חיי שרה, מבה"ח כסלו, ה'תשכ"ב

(הנחה בלתי מוגה)

ויצחק בא מבוא באר לחי רואי, וידוע הדיוק בזה², דלכאורה הול"ל ויצחק בא מבאר לחי רואי, ומהו אומרו בא מבוא, שזהו כפל לשון. ויש להוסיף, שפסוק זה קשור עם כללות ועיקר ענינו של יצחק, שהרי בואו של יצחק מבאר לחי רואי הוא הכנה להיחוד דיצחק ורבקה, כמ"ש בהמשך הפסוקים³ וישא עיניו גו' ויביאה יצחק האהלה שרה אמו וגו', שזהו תכלית המכוון, ומבואר בהמאמרים ד"ה יפה שיחתן של עבדי אבות כו' מתורתן של בניס⁴, שיחוד יצחק ורבקה הו"ע יחוד מ"ה וב"ן, שזהו כללות ענין העבודה וכללות ענין הבריאה כו'. ועז"נ שענינו של יצחק הוא שבא מבוא באר לחי רואי. וצריך להבין מהו הענין בזה. וגם צריך להבין בנוגע לכללות ענינו של יצחק שהוא ע"ש הצחוק והתענוג, כמ"ש⁵ צחוק עשה לי אלקים, שהו"ע התענוג שנעשה למעלה מעבודת האדם, דלכאורה אינו מובן למה מייחסים תענוג זה ליצחק דוקא, ולא לאברהם וליעקב, ועד שמבואר בתו"א⁶ שיצחק הוא עיקר האבות, ולעמיד לבוא (שאז תהי' שלימות העבודה של זמן הגלות ושל כללות השית אלפי שנין) יאמרו ליצחק דוקא כי אתה אבינו⁷, כדאיתא במסכת שבת⁸.

ב) ולהבין זה יש להקדים תחילה כללות ענין הבאר⁹ (שעז"נ שיצחק בא מבוא באר גו'), כידוע שכללות ענין עבודתו של יצחק היתה בחפירת בארות¹⁰, שהו"ע העבודה באופן של העלאה מלמטה למעלה¹¹, כמשל הבאר בגשמיות שנעשית ע"י עבודת האדם בחפירה בקרקע להסיר את רגבי העפר והצרורות המכסים על מי המעינות, ואז

(7) ישע"י סג, טז.

(1) פרשתנו כד, סב.

(8) פט, ב. וראה תו"א שם יז, ג. כא, ג. וראה גם מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תתקט. אוה"ת פרשתנו שבהערה 2. ובכ"מ.

(2) ראה אוה"ת פרשתנו (ח"ד) תשצו, א.

(3) פרשתנו כד, סג-סז.

(4) מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' לו ואילך. אוה"ת פרשתנו (בראשית ח"א קכז, ב ואילך). סה"מ תר"ס ע' כט. ועוד. וראה

(9) בהבא לקמן — ראה ד"ה ויעתק משם

לקו"ת ברכה צו, ד.

(10) עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' צח ואילך).

(5) וירא כא, ו.

(10) ראה תולדות כו, יח ואילך.

(11) תו"א תולדות יז, ג. ובכ"מ.

(6) תולדות כ, ג.

מתגלים מי המעינות שנמשכים מהתהום, כמ"ש¹² מעינות תהום רבה, והיינו, דעם היות שמציאות המעיין ישנו גם קודם החפירה, מ"מ, הרי הוא בהעלם ואין בו שום תועלת, וגילוי המעיין נעשה ע"י החפירה שהיא עבודת האדם בדרך מלמטלמ"ע, שע"ז מתגלים מי המעינות שנובעים ג"כ מלמטלמ"ע. ודוגמתו גם בענין הבאר ברוחניות, שעז"נ¹³ באר חפרוה שרים כרוה נדיבי עם גו', שהחפירה וכר' היא העבודה להסיר את רגבי העפר הגסים והצרורות הדקים דנפש הבהמית שמעלימים ומסתירים על הנפש האלקית. דהנה, ירידת הנשמה למטה והתלבשותה בגוף היא ירידה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא¹⁴, שהרי הנשמה מצד עצמה היא למעלה מהתחלקות כחות פרטיים, ומכ"ש שלא שייך בה ההגשמה של הכחות כפי שבאים בהתלבשות בגוף נשכחן ההתלבשות בגוף היא ע"י הממוצע דנפש הטבעית, ובפרטיות יותר ע"י הממוצע דבחינת צלם, כמבואר בלקו"ת¹⁵]. ונוסף על החילוק שבין רוחניות לגבי גשמיות, הנה גם ברוחניות גופא, רוחניות לגבי רוחניות, הרי קודם הירידה למטה היו כל כחות הנשמה רק באלקות, וגם לאחר ירידתה למטה הרי מצד עצמה כל כחות' (השכל והאהבה ויראה) הם רק באלקות, משא"כ לאחר שירדה למטה להתלבש בגוף כו', שאז היא בהעלם והסתר, ע"ד ובדוגמת המעינות שבתהום רבה, והתגלותה היא ע"י העבודה דחפירה וכר'.

והיינו, דעם היות שגם קודם העבודה ישנה הנשמה בגוף, הרי היא בהעלם, ואין מזה תועלת, ולזאת צ"ל העבודה דחפירה וכר' כדי להסיר ההעלמות וההסתרים, הן הענינים שבגסות והן הענינים שבדקות, והיינו, שצריך לצאת מהענינים שהוא מוטבע ומורגל בהם, כמ"ש¹⁶ שכחי עמך ובית אביך, ולכפות את עצמו להיות קדש עצמך במותר לך¹⁷. ועוד זאת, שגם עניני קדושה צ"ל (לא מצד הטבעיות והרגילות, אלא) בדרך עבודה דוקא, וכמו בלימוד התורה, שצריך ללמוד יותר מרגילותו, כמבואר בתניא¹⁸ במעלת הלימוד מאה פעמים ואחד דוקא¹⁹, וכמו"כ במצוות, כמו במצות הצדקה, שהיא כללות כל המצוות²⁰, צ"ל מעשין על הצדקה²¹, מעשין דייקא, מלשון כפי²². וכללות ההכנה לעבודה הו"ע המרירות

(18) פט"ו (כא, א).

(19) חגיגה ט, ב.

(20) ראה תניא פל"ז (מח, ב).

(21) ב"י לטור יו"ד סרמ"ח.

(22) ראה לקו"ת בחוקותי מח, א. מאמרי

אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"ב ע' תשא. סה"מ

תרע"ח ע' קכא. ובכ"מ.

(12) נח ז, יא.

(13) חוקת כא, יח. וראה לקו"ת חוקת סב,

ד ואילך.

(14) לשון חז"ל — חגיגה ה, ב.

(15) בחוקותי מז, ג ואילך.

(16) תהלים מה, יא.

(17) יבמות כ, א.

והשפלות (נפשי כעפר לכל תהי' ²³), שזוהי העבודה דקשעה"ט שהיא התחלת עבודת היום שלאחריו. וזהו ענין החפירה והכרי', דקאי על כללות עבודת האדם בדרך מלמטה למעלה, לפעול התגלות כחות הנשמה באהבה לאלקות, שעיי"ז נעשית גם האהבה בדרך מלמטה למעלה, שזהו"ע אהבה כרשפי אש, שזוהי האהבה דיצחק שכללות עבודתו היא בחפירת בארות בדרך מלמטה למעלה. וכמבואר במ"א ²⁴ ההפרש שבין אהבה דאברהם לאהבה דיצחק, שהאהבה דאברהם היא אהבה כמים, כמאמר ²⁵ זכור אב נמשך אחריו כמים, שאהבה זו היא מלמעלה למטה, כמו מים שזוררים מגבוה לנמוך ²⁶, ואהבה דיצחק היא אהבה כרשפי אש, שהיא בדרך מלמטה למעלה. וזהו ענין יצחק ע"ש צחוק עשה לי אלקים, שהו"ע התענוג שנעשה למעלה מעבודת האדם בדרך מלמטה למעלה דוקא.

ג) והנה בענין הבארות דיצחק ישנם ג' בארות, עשק שטנה ורחובות ²⁷, והם כנגד ג' הבחינות שבאהבה, בכל ²⁸ לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך ²⁹. ויובן בהקדים מ"ש בגמרא ³⁰ כתוב א' אומר ועמדו זרים ורעו צאנכם ³¹ וכתוב א' אומר ואספת דגנך ³², ומשני, כאן בזמן שעושין רצונו של מקום, שאז נעשית מלאכתם ע"י אחרים, וכאן בזמן שאין עושין רצונו של מקום, שאז נעשית מלאכתם ע"י עצמם. והקשה הרב המגיד ³³, וכן הוא בחדא"ג מהרש"א ³⁴, הרי ואספת דגנך כתיב בפרשה שני' של ק"ש שבה נאמר ³⁵ והי' אם שמוע, ואיך נקרא אין עושין רצונו של מקום. ותירץ, שזהו לפי שבפרשה שני' לא נאמר בכל מאדך (דבפרשה ראשונה נאמר בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, ובפרשה שני' נאמר רק בכל לבבכם ובכל נפשכם, ולא נאמר בכל מאדך). ולכאורה גם זה אינו מובן, וכי משום זה שלא יש האהבה דבכל מאדך יקרא אין עושין רצונו של מקום. אך הענין הוא, דהכוונה לעומק הענין דעושין רצונו של מקום, שזה נעשה ע"י האהבה דבכל מאדך דוקא.

23) נוסח "אלקי נצור" שבסוף תפלת להצ"צ ח"ב ע' תשס"ת-תשס"ב. ד"ה ויעתק מע"מ תרל"ד (סה"מ תרל"ד ע' סא ואילך). העמידה.

24) סה"מ תש"ד ע' 93. ובכ"מ.
 25) נוסח הפיוט בתפלת גשם.
 26) ראה תענית ז, א.
 27) תולדות כו, כ"ב.
 28) ואתחנן ו, ה.
 29) בהבא לקמן — ראה גם ביאורי הזהר
 30) ברכות לה, ב.
 31) ישע"י סא, ה.
 32) עקב יא, יד.
 33) אור תורה פ' עקב (נג, ד).
 34) ברכות שם.
 35) עקב יא, יג.

ד) **ויובן** בהקדים ביאור ענין הרצון וענין המקום, וענין עושיין רצונו של מקום. דהנה, רצון הוא מקיף, בחינת טובב, ומקום הוא בחינת ממלא (כדלקמן), ועושיין רצונו של מקום הו"ע יחוד טובב וממלא, שזהו כללות ענין העבודה. וכידוע³⁶ בענין השמות, שטובב הוא בחינת שם הוי', וממלא הוא בחינת שם אלקים, וא"כ, יחוד טובב וממלא הו"ע יחוד הוי' ואלקים, שעל זה איתא בזהר³⁷ דא כללא דאורייתא. והנה, ענין היחוד דטובב וממלא כולל כל המדריגות דהשתלשלות, שכל המדריגות נכללים בב' השמות הוי' ואלקים, שיש בהם כמה מדריגות, דהוי' הוא מלשון הי' הוה ויהי' כאחד³⁸, ולמעלה יותר, שם הוי' שאין בו נקודות, ועד לשם הוי' שאין בו פירוש³⁹, ואלקים הוא לשון רבים⁴⁰, ובגימטריא הטבע⁴¹, ומזה מובן שיחוד הוי' ואלקים שהו"ע יחוד טובב וממלא, יחוד מ"ה וב"ן, ישנו בכל המדריגות. ויחוד זה נעשה ע"י מעשה המצוות, שזהו שאומרים קודם כל מצוה לשם יחוד קוב"ה ושכינתו⁴², דקוב"ה הוא בחינת טובב, שקדוש ומובדל, ושכינתו הוא בחינת ממלא, ששוכן למטה. וענין קוב"ה ושכינתו ישנו בכל המדריגות⁴³. דהנה, כללות הענין דקוב"ה ושכינתו קאי על ז"א ומלכות, דקוב"ה הוא בחינת ז"א, ושכינתו הוא בחינת מלכות. ובפרטיות יותר הנה גם בבחינת מלכות עצמה יש ב' מדריגות אלו⁴⁴, דהמלכות כמו שהיא באצילות, שהיא ספירה מספירות דאצילות דאיהו וגרמוהי חד⁴⁵, נקראת קוב"ה, ובירידתה בבי"ע נקראת שכינתו, והיינו שגם בחינת נקודת המלכות שבוקעת את הפרסא ומתלבשת בבחי' היכל קד"ק דבריאה (שהוא דוגמת ירידת הנשמה למטה טרם שבא החיות בהתלבשות כו'), היא בחי' שכינתו, וכ"ש שהתפשטות הארת המלכות שמתלבשת בבי"ע היא בחינת שכינתו. וזהו בפרטיות בבחינת המלכות עצמה, אבל בכללות יותר הנה גם בחינת המלכות כמו

36) סהמ"צ להצ"צ סב, א. ובכ"מ.

37) ח"ג רסד, א.

38) זהר ח"ג רנו, סע"ב. פרדס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ט. תניא שעהיה"א פ"ד. פ"ז.

39) ראה ד"ה שויתי ה' דש"פ נשא תש"כ (תו"מ חכ"ח ע' 124 ואילך), ובהנסמן שם.

40) פרש"י וירא כ, יג. וישלח לה, ז. תו"א וארא נו, ב. ובכ"מ.

41) פרדס שער יב (שער הנתיבות) פ"ב. ראשית חכמה שער התשובה פ"ד ד"ה והמרגיל (קכא, ב). של"ה פט, א. קפט, א. שח, ב.

תניא שעהיה"א רפ"ו.

42) ראה לקו"ת דרושים לר"ה נה, ג. וראה ד"ה שמח תשמח תשמ"א (תו"מ סה"מ אלול ע' רמה) ובהערה 60. וש"נ.

43) בהבא לקמן — ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' רלה. ועם הגהות — אוה"ת שמע"צ ע' א'תתכה ואילך. וראה מקומות שצויינו בהערה 46. ד"ה ושכתי בשלום שנה זו (לקמן ע' 227 ואילך).

44) ראה לקו"ת שה"ש ח, ב ואילך.

45) תקו"ז בהקדמה (ג, ב). תניא אגה"ק ס"כ.

שהיא באצילות הוא בחינת שכינת⁴⁴, וז"א הוא קוב"ה. וכמו כן ישנו הענין דקוב"ה ושכינת⁴⁵ למעלה יותר, בבחינת חו"ב. דחכמה שהיא בבחינת נקודה, בחינת אין, נקראת קוב"ה, וכינה שבה נעשית ההתחלקות לפרטים, היא בחינת אלקים ושכינת⁴⁶. ולמעלה יותר, הנה גם החכמה שהיא ראשית הספירות, נקראת שכינת⁴⁷, וקוב"ה הוא בחינת הכתר, שדוגמתו בכחות הנפש הו"ע רצון ותענוג שהם כחות מקיפים. וכמו כן ישנו הענין דקוב"ה ושכינת⁴⁸ בעולמות אבי"ע הכלליים⁴⁹, דכשם שמלכות דאצילות (הפרטית) ששוכנת בבי"ע נקראת שכינת⁵⁰, כמו כן הקו שנמשך מבחי' מלכות דא"ס (מלכות דאצילות דכללות) ומתלבש בבי"ע הכלליים (כידוע שעצם הקו מאיר בבחינת א"ק, אדם דכריאה דכללות, והארת הקו בעקודים נקודים כו', עד שבא גם באצילות, אדם דעשי' דכללות), נקרא שכינת⁵¹, ואוא"ס (עיגול הגדול) שלפני הצמצום הוא בחינת קוב"ה. והנה, כמו שנת"ל במלכות דאצילות (הפרטית), שגם בהיותה באצילות היא בחינת שכינת⁵², כמו"כ גם בחינת מלכות דאצילות דכללות, כמו שהיא קודם הצמצום, שורש הקו, הוא בחינת שכינת⁵³. וזהו"ע ב' המדריגות דטה"ע וטה"ת, דטה"ע הוא קודם הצמצום וטה"ת הוא לאחר הצמצום, ובפרטיות יותר, הנה גם קודם הצמצום ישנם ב' המדריגות דטה"ע וטה"ת, שהמלכות דא"ס כמו שהוא קודם הצמצום הוא בחינת טה"ת, ונקראת שכינת⁵⁴. ולמעלה יותר⁵⁵, בכללות האור שקודם הצמצום, הנה חיצוניות האור שהוא בבחי' שייכות אל העולמות, שלאחרי הצמצום יהי' מקום לעולמות, הוא בחינת שכינת⁵⁶, והאור כמו שהוא מצד עצמו, הוא בחינת קוב"ה. וזהו"ע יחוד קוב"ה ושכינת⁵⁷ שע"י מעשה המצוות, שהו"ע ההמשכה מהבחי' שקודם הצמצום לבחי' שלאחרי הצמצום, וכן ההמשכה מכתר לחכמה, מחכמה לבינה, ועד להמשכה מז"א למלכות.

וזזהו ענין עושיין רצונו של מקום, דרצון הוא בחינת סובב, ומקום הוא בחינת ממלא. דהנה⁴⁸, בעה"מ⁴⁹ איתא שמקום הוא בחי' עיגול

תג ואילך. סה"מ תרמ"ג ע' צד ואילך. ד"ה קטנתי וד"ה פדה בשלום תשל" (סה"מ תשל" ע' 56. ע' 64). וש"נ.

49) שער א (שער שעשועי המלך) רפ"א. שער ח (שער אדם קדמאה) רפ"ט. שער יג (שער אור"א) פמ"ו (עא, סע"ב). שער יד (שער קרית ארבע) רפקנ"ב.

46) ראה המשך וככה תרל"ז פכ"ז (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תמו). המשך תרס"ו ע' תקטז. ד"ה באתי לגני תשי"א פ"א (תו"מ סה"מ שבט ע' רסג).

47) ראה המשך תרס"ו שם (ע' תקטז ואילך). ד"ה באתי לגני תשי"א שם.

48) בכ"ז — ראה גם אוה"ת נ"ך ח"א ע'

הגדול שסובב ומקיף את הקו, אבל בלק"ת מהאריז"ל בפי' הכתוב⁵⁰ הנה מקום אתי, שעל זה אמרו רז"ל⁵¹ הוא מקומו של עולם, כתב, זה תבין בסוד הצמצום המבואר אצלינו שהניח מקום לעולמות, והיינו כמ"ש בעץ חיים⁵² דבתחלה כשהי' בגילוי האוא"ס שבבחינת בל"ג לא הי' מקום לעמידת העולמות, וע"י הצמצום שנתעלם האור שבבחינת א"ס להיות אור שבבחינת מדה וגבול, זהו שהניח מקום לעולמות. ומזה מובן דמקום הוא בחינת ממלא כל עלמין. וענין עושיין רצונו של מקום הוא המשכת בחינת הרצון, בחי' סוכ"ע, במקום, בחי' ממכ"ע. ומה שנקרא רצונו של מקום, ולא רצון סתם, יובן ע"פ הירוע ששורש הז"א הוא באריך ושרש המלכות הוא ברדל"א⁵³, וזהו פירוש עושיין רצונו של מקום, שהרצון הוא רצונו של המקום, היינו שהוא שרש המלכות, אלא שהוא בהעלם, והפעולה דמעשה המצוות שע"ז ממשיכים ומחברים ממלא בסובב, אין זה באופן שמחברים את המלכות עם בחינה אחרת, כי אם שמגלים בה שרשה העצמי.

ובזה יובן שהענין דעושיין רצונו של מקום הוא ע"י האהבה דבכל מאדך דוקא, לפי שעל ידה דוקא נעשה המשכת הסובב, כמאמר לית מחשבה תפיסא בי⁵⁴ אבל נתפס איהו ברעו"ד⁵⁵, דע"י מחשבה והשגה נעשית התפיסא רק באור הממלא שהוא אור מצומצם, אבל בחינת הסובב נתפס ע"י רעו"ד דוקא, שהו"ע האהבה דבכל מאדך. ועם היות שהמשכת הסובב היא ע"י מעשה המצוות, כדאיתא בתניא⁵⁶ דלית מחשבה תפיסא בי' כי אם כאשר תפיסא ומתלבשת בתורה ומצוותי' כו', מ"מ, צריך גם להאהבה דבכל מאדך דוקא, לפי שנתפס איהו ברעו"ד דוקא, שהו"ע עושיין רצונו של מקום.

(ה) **וביאור** הענין הוא, דהנה, כל פרטי המדריות הנ"ל בענין יחוד קוב"ה ושכינתו, שהו"ע עושיין רצונו של מקום, נכללים בג' מדריות, ממלא, סובב, וסובב האמיתי (עצם אור הסובב). ממלא הוא אור מצומצם כנ"ל. סובב הוא למעלה מעולמות, אבל מ"מ, מזה גופא שנקרא בשם סובב כל עלמין, הרי מוכח שיש לו איזה שייכות לעולמות⁵⁷.

(54) תקו"ז בהקדמה (יז, א).

(55) ראה זהר ח"ג רפט, ב (אד"ז).

(56) פ"ד. פט"ז.

(57) תו"א מג"א צח, ב.

(50) תשא לג, כא.

(51) ב"ר פס"ח, ט.

(52) שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף ב.

(53) עץ חיים שער יג (שער אריך אנפין)

ועצם בחי' אור הסובב הוא מה שלמעלה מגדר העולמות לגמרי, אפילו לא בבחי' מקיף בלבד. ומצד ג' בחינות אלו, ישנם ג' אופני המשכות וגילויים. אופן הא' הוא גילוי הממלא מהסובב, שאין זה גילוי הסובב, כי אם רק מה שהסובב כולל בהעלם גם ממלא, ונמשך ומתגלה מההעלם אל הגילוי. ועד"מ גילוי השכל מהרצון, שאין זה התגלות מהרצון עצמו שנעשה שכל, שהרי רצון ושכל הם ב' הפכים, שהרצון הוא התגלות עצם הנפש, והשכל הוא כח פרטי וכח פנימי, אלא שהרצון כולל בתוכו שכל, וכאשר רוצה להשכיל אזי נמשך השכל בבחי' גילוי מההעלם. ועד"ז בגילוי המדות מהשכל, שהמדות אינם גילוי השכל עצמו, שהרי שכל ומדות הם ב' הפכים, כי אם שהשכל כולל מדות, ובהתגלות השכל נמשכים ומתגלים המדות הכלולים בו. וכמו כן יובן למעלה, שבחי' ז"א כלול בהעלם בכינה, כמ"ש בזהר⁵⁸ ע"פ⁵⁹ וצפונך תמלא בטנס, שהר"ע ההתכללות דז"א בבטן דאימא, וכמו"כ חו"ב וכל הספירות שכלולים בכתר ונאצלו ממנו בבחי' גילוי מההעלם, וכן גילוי הקו שנמשך מאוא"ס, שאין זה גילוי האוא"ס הבלי גבול עצמו, שנשאר בהעלמו, אלא שנמשך ומתגלה מה ששיער בעצמו להאיר במדה וגבול כו'. ולמעלה מזה הוא גילוי הסובב, היינו שאור הסובב עצמו מתגלה, וע"ד התגלות הרצון עצמו. אמנם, גילוי הסובב, אף שאור הסובב עצמו מתגלה, מ"מ, אופן התגלותו הוא בבחינת מקיף, וע"ד מ"ש⁶⁰ גבי חברי דניאל שלא ראו את המראה אבל חרדה גדולה נפלה עליהם, ואמרו רז"ל⁶¹ משום דמזלייהו חזי, והיינו, דאף שנתגלה אצלם בחינת המזל, מ"מ, גילוי זה הי' בבחינת מקיף. ולמעלה מזה הוא גילוי הסובב בבחינת פנימיות, שזהו ע"ד מ"ש בדניאל עצמו וראיתי אני, שנתגלה אצלו בפנימיות. וגילוי הסובב בבחי' פנימיות הוא מצד עצם אור הסובב דוקא, דמצד הסובב כמו שהוא בגדר שייכות לעולמות, הגילוי הוא בחינת מקיף בלבד, ורק מצד אמיתית הסובב שאינו מוגבל כלל, אפשר להיות חיבור מקיף ופנימי, שגם הסובב יומשך בפנימיות.

ועפ"ז יובן שהענין דעושיין רצונו של מקום נעשה ע"י אהבה דבכל מאדך דוקא. דהנה, אף שע"י המצוות נעשה המשכת הסובב, והוא לפי שהמצוות הם רצון העליון, שלכן על ידם מתגלה בחינת הרצון,

(59) תהלים יז, יד.

(60) דניאל י, ז.

(61) מגילה ג, א. וש"נ.

(58) ח"ג קכ, א. וראה ביאורי הזהר

לאדמו"ר האמצעי במדבר קמה, ג ואילך,

ולאדמו"ר הצ"צ ח"א ע' תסז.

בחינת הסובב, מ"מ, אופן ההתגלות הוא בבחינת מקיף. אך הכוונה היא שגילוי הסובב יהי בבחינת פנימיות דוקא, שזהו אמיתית ענין עושיין רצונו של מקום, חיבור רצון ומקום, וענין זה נעשה ע"י האהבה דבכל מאדך דוקא, שהו"ע האהבה שלמעלה מטו"ד, שעל זה אמרו שנתפס איהו ברעו"ד, ועי"ז מתגלה בחינת הסובב באופן פנימי. והענין בזה, דהנה, ההפרש בין אהבה דבכל לבכך ובכל נפשך להאהבה דבכל מאדך, הוא, שהאהבה דבכל לבכך ובכל נפשך היא מצד ההתבוננות, כמ"ש⁶² לאהבה את הוי' אלקיך כי הוא חייך. וכזה גופא יש ב' מדריגות. בכל לבכך, שע"י ההתבוננות נעשה לכו ממולא מאהבה, והיינו שהאהבה היא בלב, שהוא כלי לאהבה. ובכל נפשך, כאשר ההתבוננות היא באופן נעלה יותר, שאז פועל על כל כחותיו הפנימיים, גם אלו שמצד עצמם אינם כלים לאהבה, שגם בהם מתפשטת האהבה. אמנם, כל זה הוא רק בכחות הפנימיים לבד, שהרי כללות אהבה זו באה מצד ההתבוננות והשגה, וכללות ענין ההשגה והשכל הוא בהגבלה. ועז"נ⁶³ נפשי אויתך בלילה, דנפשי אויתך הוא האהבה שמצד ההתבוננות דכי הוא חייך⁶⁴, הנה זה נקרא בשם לילה וחושך⁶⁵, לפי שהאהבה היא מוגבלת בהגבלה של הכחות הפנימיים, וגם סיבתה היא השגה ושכל שהוא מוגבל. אמנם האהבה דבכל מאדך הוא האהבה שלמעלה מטו"ד, והיא האהבה שמצד עצם הנשמה, שע"ז מתגלה הסובב בבחינת פנימיות.

(ו) **וזהו** ענין ג' הבארות עשק ושטנה ורחובות, דעשק ושטנה הם כנגד האהבה דבכל לבכך ובכל נפשך, שאין זה באופן דעושיין רצונו של מקום, ואז נעשית מלאכתם ע"י עצמם, ואספת דגנך גו', ורחובות הוא כנגד האהבה דבכל מאדך, שהו"ע עושיין רצונו של מקום, שאז נעשית מלאכתם ע"י אחרים, ועמדו זרים ורעו צאנכם. והענין בזה, דהנה, כללות ההפרש בין עשק ושטנה לרחובות, שבבארות עשק ושטנה כתיב ויריבו רועי גרר עם רועי יצחק⁶⁶, ויריבו גם עלי⁶⁷, ולכן קרא אותם עשק ושטנה ע"ש המריבה, משא"כ ברחובות, לא רבו עלי, ולכן ויקרא שמה רחובות ויאמר כי עתה הרחיב הוי' לנו ופרינו בארץ⁶⁸. וענינם בעבודה,

ע' תשמה ואילך. ד"ה ועברתי בארץ מצרים
תשי"ט פ"ד (תו"מ חכ"ה ע' 199 ואילך).

66 תולדות כו, כ.

67 שם, כא.

68 שם, כב.

62 נצבים ל, כ.

63 ישע"י כו, ט.

64 ראה תניא פמ"ד (סג, א). מקומות

שצויינו בהערה הבאה.

65 ראה אוה"ת בשלה ע' תי. ויקרא ח"ג

דבאהבה דבכל לבכך ובכל נפשך, להיותה אהבה שע"פ טו"ד שהיא בהגבלה, יש אחיזה ללעו"ז, שהו"ע המריבה כו', ואז הביורורים הם באופן של עבודה ויגיעה בדרך מלחמה, כמאמר שעת צלותא שעת קרבא⁶⁹ נהמא אפום חרבא ליכול⁷⁰, שזוהי העבודה דפרשה שני' דק"ש דכתיב בה ואספת דגנך, שהו"ע בירור הניצוצות בדרך עבודה ויגיעה כו'. אמנם ע"י האהבה דבכל מאדך, שהיא אהבה שלמעלה מטו"ד, שמגעת בבחינת סוכב האמיתי, נעשים הביורורים בדרך ממילא, שזוהו"ע מלאכתם נעשית ע"י אחרים, כי מצד גילוי המקיף מתבטלת מציאות הלעו"ז [ואין זה בסתירה להמבואר במ"א⁷¹ דאדרבה יניקת החיצונים הוא מהמקיף, כי זהו דוקא כאשר המקיף הוא בבחי' העלם, או אפילו כשהמקיף הוא בגילוי אבל רק חיצוניות המקיף, משא"כ מצד גילוי פנימיות המקיף, שהו"ע אמיתית הסוכב, אין שייך שום יניקה כלל, ואדרבה כו']. וכנגד זה היא הבאר שלא רבו עלי', ונקראת בשם רחובות, שהו"ע מרחב העצמי דא"ס, שמצד גילוי זה מתבטלים החיצונים ומתבררים בדרך ממילא. ועז"נ ופרינו בארץ, שמורה על ההוספה והריבוי בהניצוצות המתבררים, והיינו, לא רק הוספה וריבוי בכמות לבד, שמתבררים יותר ניצוצות, אלא גם הוספה וריבוי באיכות, שמתבררים גם הניצוצות שנפלו למטה יותר, שהם גבוהים יותר בשרשם, כידוע⁷² הכלל שכל הגבוה גבוה ביותר יורד למטה מטה ביותר, וכמשל נפילת החומה שהאבן שבראש החומה נופלת למרחוק יותר⁷³, והיינו, שמצד מרחב העצמי שנמשך ע"י האהבה דבכל מאדך, מתבררים גם הניצוצות שנפלו למטה ביותר, שאי אפשר לבררם ע"י האהבה דבכל לבכך ובכל נפשך. וזהו ענין ועמדו זרים ורעו צאנכם, שגם אלו שבתחלה היו זרים, הנה גם הם רעו צאנכם, דקאי לא רק על מרעה צאן, אלא על כל המלאכות הצריכות לאדם, כולל גם המלאכה דעבודת הביורורים, שנעשית בדרך ממילא, ע"י האהבה דבכל מאדך דוקא, שע"ז מגיעים לבחי' מרחב העצמי, שע"ז הרחיב הוי' לנו ופרינו בארץ. וזהו גם מ"ש הרמב"ן⁷⁴ שהבאות עשק שטנה הם כנגד ביהמ"ק הראשון והשני, ורחובות הוא כנגד ביהמ"ק השלישי, כי, גילוי מרחב

שער הפורים נת, א ואילך. סה, א ואילך. ובכ"מ.

73 ראה לקו"ת פ' ראה יט, ג. ובכ"מ.

74 עה"פ תולדות כו, כ. וראה גם ספר המאמרים אידיש ע' 100. לקו"ש ח"ל ע' 116

ואילך.

69 הובא בשם הזהר בלקו"ת ר"פ תצא (לד, ג. לה, ג). וראה זהר ח"ג רמג, א.

70 זהר ח"ג קפח, ב.

71 סה"מ תרנ"ט ע' קנד ואילך. תש"ד ע'

85 ואילך.

72 ראה לקו"ת אמור לד, ג. שערי אורה

העצמי שעייז יהי' שלימות הענין דעמדו זרים ורעו צאנכם, יהי' לעתיד לבוא, בביהמ"ק השלישי דוקא. אך כדי לבוא למדריגה זו צ"ל מ"ש⁶⁸ ויעתק משם, דקאי על עתיקו של עולם⁷⁵, והו"ע עתיק דנוקבא שמגיע בבחי' עתיק דדכורא. והענין הוא, כמשנ"ל שהקדמת העבודה הו"ע ונפשי כעפר לכל תהי', שצריך לצאת מכל הדברים שמורגל ומוטבע בהם, עד שיוצא מכל גדר הגבלותיו ומגיע לאהבה דבכל מאדך, שזהו"ע עתיק דנוקבא. ועייז נמשך בחי' עתיק דדכורא, בחינת מרחב העצמי, שמצד זה נעשית הוספה בפרי' ורבי' (ופרינו בארץ), שמתבררים גם הניצוצות שנפלו למטה יותר, שזהו"ע ועמדו זרים ורעו צאנכם.

(ז) וזהו⁷⁶ ויצחק בא מבוא באר לחי רואי, שפירושו, מניין בא בחי' יצחק, ע"ש צחוק עשה לי, שהו"ע הצחוק והתענוג למעלה, מבוא באר, שבא מהיכן שבא ונובע הבאר, היינו, שהסיבה לגילוי תענוג העליון (ענינו של יצחק) היא אותה הסיבה של נביעת הבאר, שהו"ע העבודה בדרך מלמטה למעלה דוקא, ועד לתכלית השלימות שיוצא מכל הגבלותיו ומגיע לאהבה דבכל מאדך, שעייז נמשך מרחב העצמי, המשכת המקיף בפנימיות. וזהו"ע לחי רואי, לחי קאי על המקיפים חי' יחידה, והמשכת המקיף היא בהשגה בפנימיות עד למדריגה היותר נעלית שבשכל שהו"ע ראי' דחכמה, וזהו לחי רואי, המשכת המקיפים חי' יחידה (לחי) בבחינת ראי' דחכמה (רואי), שכל זה נעשה ע"י עבודת יצחק בדרך מלמטלמ"ע דוקא. וזהו ג"כ מה שלעתיד לבוא יאמרו ליצחק דוקא כי אתה אבינו, כי, לעתיד לבוא יהי' גילוי שלימות העבודה של כל השית אלפי שנין, הנה אז יתגלה מעלת עבודתו של יצחק בדרך מלמטה למעלה (באר), שיהי' המשכת הסובב בגילוי בפנימיות (לחי רואי), כמ"ש⁷⁷ ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר.

ואילך. מאמרי אדה"ז שבהערה 8 ע' תתקי.

(77) ישע"י מ, ה.

(75) ראה רות רבה פ"ב, א"ב.

(76) ראה גם אוה"ת שבהערה 2 תשצד, א